

DANYELE

Wetshelu le Danyele la Engenyi Andi

1 L'elegu ka satu ka diulelu dia Jehoyakima, khum'ekanga ka Juda, kakayi Nebukadineza, khum'ekanga ka Babilona, dia ndjolosha Jerusalema, akayidingi. 2 Khumadiondjo akakimo Jehoyakima, khum'ekanga ka Juda lu anya andi, kame la diango dimotshi di'ulimu di'uma lu luudu la Unyashungu. Nebukadineza akaditole utsha lu kete ya Shinare, lu luudu la etemolatemola kandi. Ndi akatudiantshiya lu luudu la eumbelu l'etemolatemola kandi. 3 Khum'ekanga akatela Ashepenaza, olombodi w'elenga andi, dia ndi mbela asi khumbu ka khum'ekanga ndu k'antu a waki amotshi w'asi Isariyele; 4 elongo w'apami w'amena waha la ekomo, akanga wa ewu tshe, wuludi la yimba, weya akambu w'andja, wukuki nkamba ulimu lu luudu la khum'ekanga, la dia ndi mbaetsha akambu wa yimba la oteketa w'asi Kaladiya. 5 Khum'ekanga akawashaka mbu ya nde y'ololo yakandalekaka ndame la lushu la lushu, ndu wanu wakandanokaka. Ndi akati dia vo mbetshama deku satu. Ku l'ekumelu ka deku satu, vo kawemali la ntundu kandi. 6 L'atei w'asi Juda ako kaki antu ane: Danyele, Hananiya, Mishaele la Azariya. 7 Olombodi w'elenga akawaole khumbu kina. Ndi akole Danyele: Beleteshaza; Hananiya, Shadaraka; Mishaele, Meshake; la Azariya, Abede-Nengo.

8 Danyele akasanguya l'utema andi diaha ndi ndjalanya la ma diakalekaka khum'ekanga, kuyanga la wanu wakandanokaka. Diako mbakandalombe olombodi w'elenga diaha ndi ndjalanya. 9 Unyashungu akahumuya Danyele lukulu l'olo lu ashu w'olombodi w'elenga. 10 Olombodi w'elenga akatela Danyele ati: Dimi mbukaka khumemi khum'ekanga. latukushaka mbu ya nde la ya no woma. Ukundi ukukindi nyena weondju uleki elongo w'apami ekina wa lolonga lanyu? Lu dikambu ne, we ambuyanga ote ami le khum'ekanga. 11 Ku Danyele akatela ulami

wakakitsha olombodi w'elenga ladiku dia Danyele, Hananiya, Mishaele la Azariya ati: 12 Dimi lambukosengasenga nti: Utukutuhimba, shu ekambi aye, nshi dikumi. Watushaki djese tshu ya nde la ashi wa no. 13 L'okongo diku, kendi alimba asu kame la alimba w'elongo w'apami watolekaka mbu ya nde yatolekaka khum'ekanga, keli kututsheli, shu ekambi aye, uku ayuyutena. 14 Ndi akawaukela lu dikambu so, akâhimbi nshi dikumi. 15 Lam'aketi nshi dikumi, dundji diawo diakayala amena, la alimba awo wakayala ashi atu uleki elongo w'apami wakalekaka mbu ya nde yakalekaka khum'ekanga. 16 Okone ulami akanya mbu ya nde ya khum'ekanga la wanu wakawawashaka, ku akawashaka djese tshu.

17 Unyashungu akasha elongo w'apami ene enei yimba lu akambu tshe w'andja la ewu. Danyele akeyaka nsakula alo la waenelo tshe. 18 Lam'akakuki nshi yakasonola khum'ekanga Nebukadineza, olombodi w'elenga akatshu, akatemala la wo la ntundu kandi. 19 Khum'ekanga akasawula la elongo w'apami ako, ku l'atei awo tshe ndi kuntana nduku untu lakedimi la Danyele, Hananiya, Mishaele la Azariya. Okone ndi akawaotshiya l'ulimu andi. 20 Lu akambu tshe wa ewu la yimba wakawambula khum'ekanga, ndi akâtani la yimba tena dikumi uleki akanga w'aloho la asaki w'awulu wa lu diulelu diandi tshe. 21 Danyele akatshikala leko edja ndu l'elegu ka ntundu ka diulelu dia khum'ekanga Kuro.

Danyele Ambulimbitshiya Nebukadineza Do Diandi

2 L'elegu ka hendi ka diulelu dia Nebukadineza, Nebukadineza akenyi alo. Lumu landi lakayala wutshu; ndi kumbeya ndala djo. 2 Ku khum'ekanga aketi akanga w'aloho, asaki w'awulu, ateketshishi wa djimu la asi Kaladiya, dia ndjuwutela la ndjulimbitshiya alo andi. Ku vo wakatemala la ntundu ka khum'ekanga. 3 Khum'ekanga akawatela ati: Dimi lakenyi do, ku utema ami

ambohenyahenyama dia mbeya kitshimudi ka do diako. 4 Ku asi Kaladiya wakakaluya khum'ekanga diui l'oteketa w'asi Arama vati: Khum'ekanga li, ulumbi pundju! Utusakweli, shu ekambi aye, do diako, ku shu tayukulimbitshiya kitshimudi kadio. 5 Khum'ekanga akakaluya asi Kaladiya diui ati: Dimi handjeya do diako. Naka nyu hanyumvutela do diako la kitshimudi kadio, nyu nyayatshatshema betshi betshi, la mvudu yanyu yayulanyema. 6 Keli naka nyu nyayumvutela do diako la kitshimudi kadio, dimi layunyusha eshasha, weli la lukumu la wuki. Okone nyumvuteli do diako la kitshimudi kadio. 7 Vo wakūkaluya diui etena ka hendi vati: Khum'ekanga, utusakweli do, shu ekambi aye, ku shu tayukutela kitshimudi kadio. 8 Khum'ekanga akakaluya diui ati: Dimi mbeyaka nti: Mete mete, nyu nangaka ntshimbatshimba, ne dia nyu menaka nyati: Dimi handjeya do diako. 9 Keli naka nyu hanyunsakwela do diako, paka mbuka otoi kambutshikala le nyu, ne dia nyu nangaka ndjalongosola dia mvutelami aui wa kashi la wa lukesu, edja ndu dikambu diambukadimo. Okone nyunsakweledio, ku dimi layeya nti: Nyu mbeyaka nimbitshiyami kitshimudi kadio. 10 Asi Kaladiya wakakaluya khum'ekanga diui vati: Nduku untu leko la kete leya mvutela khum'ekanga dikambu ne. Ndu nduku khum'ekanga ka wuki ndu wulu akambula kanga aloho, usaki w'awulu, kana usi Kaladiya dikambu dia wuhu one. 11 Dikambu diambuyutolomba, we khum'ekanga, dieko wulu efula. Nduku untu lukuki nkuteladio, tshikima ditemolatemola, diahadjashi l'atei w'antu.

12 Uma lu dikambu so mbakumala khum'ekanga kele ka wulu, mbakandadjanga dia ndjaka asi yimba tshe w'asi Babilona. 13 Lukumu la didjangu diako lakadiangana dia ndjaka asi yimba. Wakayangi Danyele la anyandi dia mbadiaka. 14 Ku Danyele akakaluya Ariyoke, olombodi w'alami wa khum'ekanga lakatumbi dia ndjaka asi yimba wa lu Babilona aui wa yimba la wa memakana. 15 Ndi akambula Ariyoke, olombodi wa khum'ekanga, ati: Dikambu kuna diambudjanga khum'ekanga didjangu shashimuya wuhu one? Ku Ariyoke akalimbitshiya Danyele dikambu. 16 Ku Danyele akoto le khum'ekanga, akolombe ati: Khum'ekanga, utukukunga yema, ku dimi layukulimbitshiya do diakayenyi.

17 Ku Danyele akoto lu luudu landi, akatela anyandi Hananiya, Mishaele la

Azariya dikambu so. 18 Ndi akâlombe dia nomba Unyashungu leli l'ulungu ketshi lu dikambu ne diushami, ne dia Danyele la anyandi watukudiakema kame la asi yimba akina wa lu Babilona. 19 L'utshu dikambu diakashami diakenama le Daniele lu enelo. Ku Danyele akatumbula Unyashungu leli l'ulungu. 20 Danyele akati ati: Lukumbu la Unyashungu latumbwami pundju, pundju! Ne dia ndi kukanga yimba la wulu. 21 Ndi katukadimulaka tena la enonyi, Katukitshakitshaka khumi ya dikanga Ndu atubiyaka khumi ya dikanga. Ndi katushaka akanga a yimba yimba, La akanga wa ewu ewu. 22 Ndi katushulaka akambu wa wulu wushami. Ndi kateyaka kene keli lu udjima, La usasi atuyalaka la ndi. 23 We Unyashungu a wapapa, dimi lambukusha lusaka, Lambukandula ne dia we ambumbisha yimba la wulu. Kakiene we ambumbisha kene kakatakolombe, Ne dia we ambulimbitshiya do diakenyi khum'ekanga.

24 Okone Danyele akatshu utsha la Ariyoke, lakasonola khum'ekanga dia ndjaka asi yimba wa lu Babilona, akatoto le ndi. Ndi akawutela ati: Tudiakaki asi yimba wa lu Babilona. Ontole la ntundu ka khum'ekanga, keli ntulimbitshiya kitshimudi ka do diandi.

25 Ku Ariyoke akatole Danyele esadi la ntundu ka khum'ekanga. Ndi akatuwutela ati: Dimi lambutana pami kemotshi uma l'atei w'asi Juda weli lu lohombo, layukulimbitshiya, we khum'ekanga, kitshimudi ka do diaye. 26 Khum'ekanga akambula Danyele letawo vati: Beleteshaza ati: We mbeyaka nsakwelami do diakamenyi, la nimbitshiyami kitshimudi kadio? 27 Danyele akakaluya khum'ekanga diui ati: Asi yimba, kana akanga w'alohe, asaki w'awulu kuyanga ateketshishi wa djimu, haweyi kulimbitshiya, we khum'ekanga, dikambu diushami diakayalombe. 28 Keli Unyashungu leli l'ulungu, atushulaka akambu wushami. Ndi akakenya, we khum'ekanga Nebukadineza, akambu wayuyala lu nshi yayayi. One eli do diaye la waenelo wakayenyi lam'akiye lu mbetu kaye. 29 Khum'ekanga li, tukanyi takayi le ye lam'akiye lu mbetu, teli akambu wayuyala lu nshi yayayi. One latushulaka akambu wushami, akakenya akambu wayuyala. 30 Keli dikambu diushami ne diambeyama le mi, aha ne dia yimba yami mbuleki yimba ya wasena tshe, keli dia kitshimudi kadio mbeyama le ye, we khum'ekanga, dia we

mbeya tukanyi teli l'utema aye.

31 Khum'ekanga li, we akenyi efanelu ka wuki k'untu! Efanelu kako kaki wuki, la ngaingai ka wulu. To kakemala la ntundu kaye; enelo kato kaki mamba. 32 Ote ato waki wa paunyi ka pudipudi; tulu kato la anya ato waki wa fesa; dikundju diato la pelohelo diato waki di'ohotela. 33 Ekulu ato waki wa luwulu; akaka ato waki etenyi luwulu, etenyi diwumba. 34 We akenyi lam'akako dive aha l'ekimanyelu ka lunya l'untu. Dio diakakomola akaka wa luwulu la diwumba w'efanelu kako, diakawauli betshi betshi. 35 Ku luwulu, diwumba, ohotela, fesa, la paunyi wakuli kame, wakayala efushi etu uku fufudi ya lu dihuli di'esuswelu lu nshi ya dinela. Ku lopepe lakawaembe, edja ndu nduku yema yakatanema ntu. Keli dive diakakomola efanelu kako, diakayala ukungu a wuki, diakaluli kete tshe.

36 Osoku mbaki do. Kakiane shu tutsha nkulimbitshiya kitshimudi kadio, we khum'ekanga. 37 Khum'ekanga li, we keli khum'ekanga ka khumi ya dikanga! Unyashungu leli l'ulungu akakusha diulelu, wulu, wuki, ndu lutumbu. 38 Ndi akakimo antu, nyama ya la kete, la fudu ya l'ulungu lu ahuli tshe wudjashiwo lu anya aye. Ndi akakete umbuledi awo tshe; we keli ote wa paunyi. 39 Diulelu dikina diuleki diaye tshitshe, diayunela l'okongo aye. L'okongo diku, diulelu dia satu diayuyala uku ohotela; dio diayulela kete tshe. 40 Diulelu dia nei diayuyala wulu uku luwulu, ne dia luwulu latulaka ndu latowediawediaka diango tshe. Uku atowediawediaka luwulu, mbayowediawedia diulelu diako diango tshe. 41 Uku akayenyi akaka la pita etenyi diwumba, etenyi luwulu; osoku mbayukahanyema diulelu. Keli dio diayuyala la wulu uku luwulu, ne dia we akenyi luwulu losohanyimi la diwumba. 42 Uku aki pita la akaka etenyi luwulu etenyi diwumba, wuhu ako mbayuyala diulelu etenyi wulu etenyi wodu wodu. 43 Uku akayenyi luwulu losohanyimi la diwumba, mbayutshukana antu wa lu wedja tshe. Keli wudja la wudja hawumamana, uku aha mamana luwulu la diwumba. 44 Lu nshi ya khumi ya dikanga yako, Unyashungu leli l'ulungu ayutundja diulelu diahalanaki pundju. Dio hadiuyala l'okongo a wudja ukina. Dio diayulanya wauulu ako tshe, diayashila ushiki, ku dio diame diayushikikala pundju. 45 Oso eli kitshimudi ka dive diakayenyi, diako uma l'ulungu aha la ekimanyelu ka lunya

la untu, diakawediawedia luwulu, ohotela, diwumba, fesa la paunyi. Unyashungu a wuki ambulimbitshiya khum'ekanga akambu wayuyala lu nshi yayayi. Do diako dieli shikaa, la kitshimudi kadio keko mete.

46 Ku khum'ekanga Nebukadineza akako ekhukhumadi la kete, akakhusamela Danyele. Ndi akadjanga dia mbulambula ulambu la ulumbu wa malashi w'upumu w'ololo. 47 Khum'ekanga akatela Danyele ati: Mete, Unyashungu aye eli Unyashungu weli ladiku dia ditemolatemola, Khumadiondjo ka khumi ya dikanga, umbishudi w'akambu wushami, ne dia we akeyi mbishula dikambu diushami ne. 48 Ku khum'ekanga akedia Danyele efula, akawusha eshasha efula, akawete umbuledi wa leke tshe la Babilona. Ndi akawudji uwandji wa ladiku w'akanga a yimba tshe wa lu Babilona. 49 Danyele akalombe khum'ekanga dia ndi mbidja Shadaraka, Meshake, la Abede-Nengo elohe lu leke la Babilona. Keli Danyele akadjase lu seke dia khum'ekanga.

Eshimbamelu k'Uma lu Khuka ka Dja

3 Khum'ekanga Nebukadineza akatshi kimeta ka paunyi kaki kubita akumi asamalu lu wemema, la kubita akumi asamalu lu wuki. Ndi akakieme l'usui wa Dura, lu leke la Babilona. 2 Ku khum'ekanga Nebukadineza akatumi akendji dia nteta elohe, ete a wudja, embuledi, embadi, alami a waumbelu, andaki, esambudi, ndu akanga w'elimu tshe wa beke dia vo ndja lu ekidielu ka kimeta kakeme khum'ekanga Nebukadineza. 3 Ku elohe, ete a wudja, embuledi, embadi, alami a waumbelu, andaki, esambudi la akanga w'elimu tshe wa beke wakasangana lu ekidielu ka kimeta kakeme khum'ekanga Nebukadineza. Ku vo wakemala la ntundu ka kimeta kakeme Nebukadineza. 4 Ku oteketsi akahangohango ati: Nyu antu, wedja, antu wateketa tshe, nyulungi dijangu ne! 5 Etena kayunyuka lundju la dimama, punji, losese, longombi, dikembi, luseki, la wehu tshe wa kimbu, kanyukhuse adui dia ntemola kimeta ka paunyi kakeme khum'ekanga Nebukadineza. 6 Untu tshe lahukhuse adui dia ntemola kimeta ayukadjema etena kako lu khuka ka dja. 7 Okone lu etena kako lam'akakuki antu tshe, wedja la antu wa eteketa tshe, lundju la dimama, punji, losese, longombi, dikembi, la wehu tshe wa kimbu, vo wakakhuse adui, wakatemola

kimeta ka paunyi kakeme khum'ekanga Nebukadineza.

8 Okone lu etena keso asi Kaladiya amotshi wakasukana, wakafundi asi Juda. 9 Vo wakatela khum'ekanga Nebukadineza vati: Khum'ekanga li, ulumbi pundju! 10 Khum'ekanga, we akadjanga dia antu tshe wayuka lundju la dimama, pungu, longombi, dikembi, luseki, la wehu tshe wa kimbu nkhusa adui dia ntemola kimeta ka paunyi; 11 la mbikadja untu tshe, lahukhuse adui dia ntemola kimeta, l'atei a khuka ka dja. 12 Keli asi Juda amotshi, Shadaraka, Meshake, la Abede-Nengo wakayakitsha elohe wa lu leke la Babilona, haweyi diaye nduku yema, we khum'ekanga. Vo hawukhusela ditemolatemola diaye adui, kuyanga ntemola kimeta ka paunyi kene kakayeme.

13 Ku Nebukadineza akadanganela la kele, akatumi antu dia nteta Shadaraka, Meshake, la Abede-Nengo. Vo wakela antu aso la ntundu ka khum'ekanga. 14 Nebukadineza akambula Shadaraka, Meshake la Abede-Nengo ati: Undi, diui so diahanyakhuse ditemolatemola diami adui kana ntemola kimeta ka paunyi kene kakameme, mete kedio? 15 Kakiane nyuyalongosole, lu etena kayunyuka lundju la dimama, pungu, losese, longombi, dikembi, luseki la wehu tshe wa kimbu kanyukhuse adui, kanyotemole kimeta kakamatshi, keli naka nyu hanyukitemola, wayunyukandja etena kako lu khuka ka dja. Etemolatemola kakona kayeya nyuhandja uma l'anya ami?

16 Ku Shadaraka, Meshake, la Abede-Nengo wakakaluya khum'ekanga diui vati: Nebukadineza li! Shu kema la uhumba wa nkukaluya diui lu dikambu ne. 17 Ulungi, Unyashungu asu, latutotemolaka eko la wulu wa ntushimbela uma lu khuka ka dja; ndu ndi ayutushimbela uma lu anya aye, we khum'ekanga. 18 Kuyanga aha osoku we khum'ekanga, eye wati: Shu hatukhusela ditemolatemola diaye adui, kana ntemola kimeta ka paunyi kene kakayeme.

19 Ku Nebukadineza akadanganela la kele; elundji kandi kakakadimo le Shadaraka, Meshake, la Abede-Nengo. Ndi akadjanga dia antu mpetsha khuka ka dja tena esambeli, uleki yediko yatuwohetshaka. 20 Ndi akatela apami wa wulu amotshi uma l'atei w'ului andi w'alimbi, dia vo nkeleka Shadaraka, Meshake la Abede-Nengo, la dia vo mbakadja lu khuka ka dja. 21 Ku wakakeleka kame la ehaku awo, sumishi yawo, akoti awo la eloto

awo ekina, wakawakadja l'atei a khuka ka dja. 22 Uma lu didjangu dia khum'ekanga, mbakawahetsha khuka ka dja wulu efula. Lumbi la dja lakadiaki apami ako wakembe Shadaraka, Meshake la Abede-Nengo. 23 Ku apami aso asatu, Shadaraka, Meshake, la Abede-Nengo, wakako wukelekami l'atei a khuka ka dja.

24 Ku khum'ekanga Nebukadineza akakashimo, akunela esadi. Ndi akambula andaki andi ati: Undi, shu hatudjisha antu asatu wukelekami l'atei wa dja? Ku vo wakukaluya diui vati: Ngaso khum'ekanga! 25 Ndi akawatela ati: Keli, dimi lambena antu anei wahakelekami, wakendakenda l'atei wa dja, ku hawulungudi nduku yema. La elundji k'untu la nei nfanaka la elundji ka on'a etemolatemola kemotshi.

26 Ku Nebukadineza akasukana l'unyo wa khuka ka dja, akati ati: Shadaraka, Meshake, la Abede-Nengo, ekambi wa Unyashungu Khum'Ulungu, nyutumbi, nyuyi lane! Ku Shadaraka, Meshake la Abede-Nengo wakatumbi uma l'atei wa dja. 27 Elohe, ete wa wudja, embuledi, la andaki wa khum'ekanga wakasangana kame, wakenyi antu ako, vati: Dja hayutshedi alimba w'antu ane nduku dikambu, kuyanga nunguya avu awo. Ehaku awo kunungula, kuyanga enyi ka dja kunkuma le wo. 28 Nebukadineza akati ati: Unyashungu a Shadaraka, Meshake la Abede-Nengo, lakatumi ondjelo andi dia ndjushimbela ekambi andi watuwekamaka, ndu wakahedia diui dia khum'ekanga, ndu wakakimo alimba awo lu dihuli dia vo nkhusa adui la ntemola etemolatemola kaha Unyashungu awo, atumbwami! 29 Okone dimi lambudjanga nti: L'atei w'antu, a wudja, kana w'eteketa tshe, untu tshe layoteketa aui wa kolo lu dikambu dia Unyashungu a Shadaraka, Meshake la Abede-Nengo, ayatshatshema betshi betshi, la luudu landi layulanyema; ne dia nduku etemolatemola keko, keya nshimbela antu wuhu one. 30 Ku khum'ekanga akedia Shadaraka, Meshake la Abede-Nengo lu leke la kete la Babilona.

Nebukadineza Ambudjo Dadi

4 Dimi, khum'ekanga Nebukadineza, katela antu tshe, wedja tshe, la eteketa tshe wa la kete nti: Ki efula kayali le nyu! 2 Aki ololo dimi nyulimbitchiya tulimbitelu la akambu wa mamba wakamenya Khum'Ulungu Unyashungu. 3 Ndi tulimbitelu tandi waki li! Ndi akambu andi

DANYELE

mamba li! Diulelu diandi, dieko diulelu dia pundju, Diayuyalaka lu nonga la nonga.

4 Dimi, Nebukadineza, lakadjaseka ki lu luudu lami, ndu lakenaka olo lu luudu lami la khum'ekanga. 5 Dimi lakenyi do diakambutsha woma. Tukanyi takamakanaka lam'akimi lu tangi, la waenelo wakamenaka, wakampenyahenya. 6 Okone dimi lakadjanga dia vo mbela asi yimba tshe wa lu Babilona la ntundu kami, dia vo nimbitshiyami kitshimudi ya do diako. 7 Ku akanga w'alohe, asaki w'awulu, asi Kaladiya, la ateketshishi wa djimu wakayi. Dimi lakäsakwela do, keli vo kumbeya nimbitshiyami kitshimudi yadio. 8 Keli l'okongo diku, Danyele, letawo vati: Beleteshaza, lukumbu la etemolatemola kami, luludi too la nyuma ka ditemolatemola di'ekila, akayi la ntundu kami. Ku dimi lakäsakwela do diami nti: 9 Beleteshaza, olombodi w'akanga w'alohe, unimbitshiya waenelo wakamenyi lu do la kitshimudi yawo; ne dia dimi mbeyaka nti: Nyuma ka ditemolatemola di'ekila keko le ye, la nduku dikambu diushami diayukuheka. 10 Lan'eli waenelo wakamenyi lam'akametami lu mbetu kami. Lam'akimi lu menda, menyi ku utamba tshwaa one weli la kete. 11 Utamba ako wakayala wuki la wulu, sodi kawo kakakumi pulu ndu l'ulungu, ndu wakawenaka lu kuma tshe ya kete. 12 Akatshi awo waki amena, ndu elua awo waki efula. Vo wakatokaka elua w'antu tshe nde. Nyama ya la kete yaketamaka lu dedi diawo, la fudu ya l'ulungu yakatshaka kefu lu tahi yawo, ndu engo tshe keli la lumu, kakalekaka mbu ya nde uma loko.

13 Dimi lakenyi waenelo lam'akametami lu mbetu. Lakenyi ulami omotshi, untu l'ekila one ayahulo uma l'ulungu. 14 Ndi akahangohango wulu ati: Nyuyukuli utamba, nyokote tahi yawo, nyokondjole akatshi awo, nyuhandjuli elua awo. Nyama ya la kete yamo uma la tshina diawo, ndu fudu ya l'ulungu uma lu tahi yawo. 15 Nyutshiki ehekeli keli la ediu lu kete, nyukikeleki la molola wa luwulu ndu w'ohotela l'atei w'adiyu w'omongela wa l'usui. Ndi kaloyamaki la lopopo uma l'ulungu, ndu kalekaki adiyu wa l'usui uku nyama. 16 Utema w'untu wayumo uma le ndi, ku utema wa nyama wayuyala le ndi, osoku tena esambeli diayulekana. 17 Elumbwelu kene, keli didjangu dia wane watulamaka; esangweyu kene, keli olembe w'ekilami, dia wasena mbeya vati: Khum'Ulungu kuledi lu diulelu di'antu. Ndi katushaka one lalangandi disha, ndu

katumbiyaka one luleki tshitshe dia ndjala umbuledi adio. 18 Oso eli do diakamenyi, dimi khum'ekanga Nebukadineza. Okone we Beleteshaza, unimbitshiya kitshimudi yadio, ne dia akanga a yimba tshe wa lu diulelu diami, haweyi nimbitshiyamidio. Keli we mbeyaka, ne dia nyuma ka ditemolatemola di'ekila keko la ye.

19 Ku Danyele, letawo vati: Beleteshaza, akamene diui; tukanyi tandi takohenyahenya. Khum'ekanga akawutela ati: Beleteshaza, do ne kana kitshimudi yadio tawukuhenyahenyaki. Beleteshaza akükaluya diui ati: Khumemi, do ne diayali le wane watukuhetshaka, la kitshimudi yadio le atunyi aye! 20 Utamba wakayenyi, wakuli utali ndu wakayala wulu, wakakumi sodi kawo pulu ndu l'ulungu, wakenamaka la kuma tshe ya kete. 21 Vo waki la akatshi w'amena ndu elua efula, la mbu ya nde yakakuki le tshe. Nyama ya la kete yaketamaka la tshina diawo, la fudu ya l'ulungu yakatshaka kefu yawo lu tahi yawo — 22 oso eli we, we khum'ekanga! We kakahami, kakayala wulu. Ku wuki aye wakafulanela, wakambela pulu ndu l'ulungu; la diulelu diaye diakakumi pulu ndu la kuma ya kete. 23 Khum'ekanga, we akenyi ulami omotshi, untu l'ekila, ayahulo uma l'ulungu, lakati ati: Nyunyukuli utamba one, nyúlanya. Keli nyutshiki ehekeli kawo keli la ediu lu kete! Nyukikeleki la molola wa luwulu ndu w'ohotela l'atei w'adiyu w'omongela wa l'usui. Ndi kaloyamaki la lopopo l'uma l'ulungu. Ndi alekaki adiyu wa l'usui uku nyama, edja ndu tena esambeli diambulekana. 24 Khum'ekanga li, oso eli kitshimudi ya do! Do diako dieko didjangu dia Khum'Ulungu, diambundujanga dikambu diaye, we khumemi khum'ekanga. 25 Wayukutshanya uma l'atei w'antu, ku we ayudjase kame la nyama ya l'usui; wayukuleshaka adiyu uku ngombe. We ayoloyama la lopopo l'uma l'ulungu, ku tena esambeli diayukulekana, edja ndu we ambulimbitela vati: Khum'Ulungu kuledi lu diulelu di'antu, la ndi atudishaka one lalangandi. 26 Lan'eli kitshimudi ya didjangu, dia ntshika ehekeli k'utamba keli la ediu kene. Diulelu diaye diayushikikala le ye lam'ayuyulimbitela vati: Ulungu kuledi! 27 Uma lu dikambu so, khum'ekanga etawo aui ami ane. Ukimo ntsha kolo, utshaki ololo; ukimo ehedia aye, ukaki amenyi fono ketshi. Undu we ayokolamela mpumoka lukulu l'olo.

28 Akambu aso tshe wakashidiyama le

khum'ekanga Nebukadineza. 29 L'okongo a ngondo dikumi la hyendi, khum'ekanga aketetaka lu luudu landi la khum'ekanga la Babilona. 30 Ndi akatundja diui, akati ati: Aha Babilona ka wuki kene, kakamahiki dia dihuli dia khum'ekanga mbidjase, uma lu wulu wa khudu kami, ndu ne dia lutumbu la wuki ami? 31 Kam'akateketaka khum'ekanga, diui diakayi uma l'ulungu ati: We khum'ekanga Nebukadineza, lambukutela nti: Diulelu diambumo uma le ye. 32 Wayukutshanya uma l'atei w'antu, ku we ayudjase kame la nyama ya l'usui; wayukuleshaka adiyu uku ngombe, osoku tena esambeli diayukulekana, edja ndu we ambulimbitela wati: Khum'Ulungu kuledi lu diulelu di'antu, la ndi atudishaka one lalangandi disha. 33 Ku etena kako, diui diako diakashidiyama le Nebukadineza. Wakawutshanya uma l'atei w'antu. Ndi akalekaka adiyu uku ngombe; dimba diandi diakaloyamaka la lopopo l'uma l'ulungu, edja ndu divu diandi diakadwanela uku sala ya pungu, la kala yandi uku ya fudu.

34 Lam'aketi etena kako dimi, Nebukadineza, lakedia ashu utsha l'ulungu, ku lakayala la yimba ntu. Dimi lakatumbula Khum'Ulungu, lakandula ndu lakalemia one latulumbaka pundju. Ne dia diulelu diandi, dieli dia pundju, Diayuyalaka lu nonga la nonga. 35 Antu wa la kete tshe Weko paka anyanya lu ashu andi. Ndi atutshaka uku alangandi l'atei w'ului wa l'ulungu Ndu l'atei w'antu wa la kete. Ku nduku leya nshimba lunya landi, Kana mbumbula ati: Katshaye na? 36 Lu etena kako, yimba yakakalala, ndu lutumbu la diulelu diami, wuki ami, la nemo diami diakakalula le mi. Andaki ami la dihangamendi diami wakayakaka le mi. Dimi lakashikikala lu diulelu diami ntu, la wuki ami wakatekoyaka mpama. 37 Kakiane dimi, Nebukadineza, lambandula, lambutumbula ndu lambolemia khum'ekanga ka l'ulungu, ne dia elimu andi tshe weko ololo, la mbuka yandi yeko esimboki. Ndi mbeyaka kitshakitsha waku watokendakendaka la utaku.

Efundelu ka la Lunya lu Eheli

5 Khum'ekanga Beleshaza akatela dihangamendi diandi kinunu dambu dia wuki. Ku ndi akano wanu la ntundu kawo.

2 Lam'akunganela Beleshaza wanu, ndi akati dia vo mbela akoho wa paunyi la wa fesa wakatoshi Nebukadineza, shi, uma l'etemwelo ka la Jerusalema, dia ndi

la dihangamendi diandi, wadiendi, la esika andi no wanu uma loko. 3 Vo wakela akoho wa paunyi, wakawatosa l'etemwelo uma lu luudu la Unyashungu la Jerusalema. Ku khum'ekanga la dihangamendi diandi, wadiendi la esika andi wakano wanu uma loko. 4 Vo wakano wanu, wakandula ditemolatemola dia paunyi, dia fesa, di'ehotela, dia mbulu, di'etamba la di'ave.

5 Lu etena kako, pita ya lunya l'untu yakene, yakafundi ladiku dia pembe ka l'eheli ka luudu la khum'ekanga, lu welelo w'ekitshelu ka tala. Khum'ekanga akenyi etenyi ka lunya kafunda. 6 Ku elundji ka khum'ekanga kakakadimo, tukanyi tandi takohenyahenya, pelohelo diandi diakashili wulu, adui andi wakasakana. 7 Khum'ekanga akahangohango wulu dia vo ntega akanga w'aloho, asi Kaladiya, la ambeyi w'akambu wa l'ulungu. Khum'ekanga akatela asi yimba wa lu Babilona ati: Untu tshe layala efundelu kene la nimbitchiyami kitshimudi yato, ayolotshama ahondo wa nemo wa tilili, la molola wa paunyi lu kingu. Ndi ayuyala lu dihuli dia satu lu diulelu. 8 Akanga a yimba tshe wa khum'ekanga wakayi, keli vo kumbeya mbala efundelu kako, kuyanga nimbitchiya khum'ekanga kitshimudi yato. 9 Ku khum'ekanga Beleshaza akatamanya mbuka woma. Elundji kandi kakakadimo, ndu dihangamendi diandi wakakanana.

10 Uma lu aui wa khum'ekanga la dihangamendi diandi mbakoto wadi a khum'ekanga lu luudu la dambu. Ku wadi a khum'ekanga akati ati: Khum'ekanga li! ulumbaki pundju! tukanyi taye tatukohenyahenyaki; elundjikayetakadimoki. 11 Untu omotshi eko lu diulelu diaye, leli la nyuma ka ditemolatemola di'ekila. Lu nshi ya sho, wakatana usasi, ewu la yimba, yedimi la yimba ya ditemolatemola le ndi. Khum'ekanga Nebukadineza, sho, akawudji olombodi w'akanga w'aloho, asaki w'awulu, asi Kaladiya, la ambeyi w'akambu wa l'ulungu. 12 Vo wakatani nyuma kuleki ololo, ewu, yimba, wulu wa nimbitchiya alo, wa nshihudia aui wushami la wa nshihudia akambu w'ukandukandu le Danyele, latetaka khum'ekanga ati: Beleteshaza. Okone eti Danyele, ku ndi ayukulimbitshiya kitshimudi ya efundelu kako.

13 Ku wakela Danyele la ntundu ka khum'ekanga. Khum'ekanga akawumbula ati: We keli Danyele, ako leli fumbi kemotshi l'atei a fumbi y'uma la Juda, yakela papa, khum'ekanga, uma la Juda? 14 Dimi lakuki

DANYELE

lukumu lu dikambu diaye ati: Nyuma ka ditemolatemola keko le ye, ndu ati: Watutanaka usasi, ewu la yimba yuleki le ye. 15 Vo wakela asi yimba la asaki w'awulu la ntundu kami, dia vo mbalelami efundelu kene la nimbishiyami kitshimudi yato. Keli vo kumbeya nimbishiyamito. 16 Ku dimi lakuki vati: We kateyaka nimbishiya antu tukitshimudi, la nshihudia akambu w'ukandukandu. Kakiane, naka we ayeya mbala efundelu kene la nimbishiyami kitshimudi yato, we ayolotshama ahondo wa nemo wa tilili, la molola wa paunyi lu kingu, la we ayuyala untu la satu lu diulelu.

17 Ku Danyele akakaluya khum'ekanga diui ati: Ukimeli eshasha aye, usha antu akina weedi aye. Keli dimi, layukalela we khum'ekanga efundelu kene, ndu layukulimbishiya kitshimudi yato. 18 Khum'ekanga li, Unyashungu Khum'Ulungu akasha sho Nebukadineza diulelu, nemo, lutumbu, la wuki. 19 Uma lu wuki ako wakandawusha, ku antu tshe, wedja tshe, la antu w'eteketa tshe wakawukaka woma, wakadidimaka la ntundu kandi. Ndi akadiakaka wane wakandalangi ndjaka, akatshikaka wane wakandalangaka ntshika la lumu. Ndi akambiyaka wane wakandalangaka mumbiya, akakitshakitshaka wane wakandalangaka nkitshakitsha. 20 Keli lam'akandayambiya l'utema, ndu lam'akakeketala utema andi lu akambu wa utaku, ndi akanyema uma lu kiti kandi ka diulelu, akahotwama lutumbu landi. 21 Wakawutshanya uma l'atei w'antu. Utema andi akayala uku wa nyama, la ndi akadjase l'atei a fumbo; wakuleshaka adiyu uku ngombe. Dimba diandi diakaloyamaka la lopopo l'uma l'ulungu, edja ndu ndi akalimbitela ati: Khum'Ulungu Unyashungu kuledi lu diulelu di'antu, la ndi atudishaka one lalangandi disha. 22 Keli we on'andi Beleshaza, kuyanga we akeyi akambu aso tshe, we kundjala la ndjakitshakitsha. 23 Keli we akayambiya dia nsemanela la khumi ka l'ulungu. Vo wakela akoho w'uma lu luudu landi la ntundu kaye. Ku we la dihangamendi diaye, wadieye la esika aye nyakano wanu uma loko. We akandula ditemolatemola dia fesa, dia paunyi, di'ehotela, dia mbulu, di'etamba la di'ave diahenyi, diahuki, diaheyi nduku engo. We kuntumbula Unyashungu lukimedi lumu laye, la mbuka yaye tshe lu any'andi.

24 Uma lu dikambu so, mbakandatumi etenyi ka luna kakafundji efundelu kene.

25 Efundelu kufundami kene: **MENE, MENE, TEKELE, PARASINA.** 26 Lan'eli kitshimudi y'efundelu kako: **MENE:** Unyashungu ambala diulelu diaye, ambudikumiya. 27 **TEKELE:** We ambedikama lu kilo, ambutanema usadi saa. 28 **PERESE:** Diulelu diaye diambukahanyema, ndu diambukimwama le asi Mediya la le asi Peresiya.

29 Beleshaza akati diui, ku wakalotsha Danyele dihondo dia nemo dia tilili, wakawudji molola wa paunyi lu kingu, wakadianganya diui dia ndi ndjala lu dihuli dia satu lu diulelu.

30 L'utshu wa lushi lako, mbakawadiaki Beleshaza, khum'ekanga k'asi Kaladiya. 31 Ku Dariyo, usi Mediya, akose diulelu. Laso ndi aki la deku lasuki la akumi asamalu la pendi.

Danyele lu Difuku Dia Tambwe

6 Dariyo akangenangena dia nkitsha elohe lukama la akumi ahendi lu diulelu diandi tshe, dia mbulela wudja. 2 Ndi akakitsha ewandji esatu ladiku diawo. Danyele aki otoi l'atei awo, dia elohe ako mbalaka la wo diango, ne dia khum'ekanga atukushisha dimotshi. 3 Danyele aki la nemo ndeka ewandji la elohe, ne dia nyuma kuleki ololo kaki la ndi. Okone khum'ekanga akakanaka dia mbukitsha la diku dia diulelu tshe. 4 Ewandji la elohe wakatayanganka Danyele la dikambu dia mbufunda lu akambu wa diulelu. Keli vo kumbutana nduku la dikambu kana munga ka mbufunda, ne dia ndi aki la kolamelu. Vo kumbena la munga kuyanga la kiambukambu. 5 Keli antu ako wakati vati: Shu hateyi ntana nduku dikambu dia nfunda Danyele, tshikima lu elembe wa Unyashungu andi, kukukisu ditana.

6 Ku ewandji la elohe ako wakasangana la ntundu ka khum'ekanga; wakawutela vati: Khum'ekanga Dariyo, ulumbaki pundju! 7 Ewandji tshe wa lu diulelu, ete wa wudja, elohe, andaki la embuledi wa beke, wakasangi lumidi dia khum'ekanga mbidjanga didjangu, la dishikike wulu ati: Untu tshe l'atei a nshi akumi asatu, layotemola etemolatemola kemotshi kana untu ukina, laha we, we khum'ekanga, ndi kakadjemi lu difuku dia tambwe. 8 Kakiane we khum'ekanga, ushikike didjangu, ufundi lukumbu laye loko diaha dno nkadimo, uku elembe w'asi Mediya la w'asi Peresiya, wahatukadimoka. 9 Okone khum'ekanga Dariyo akashikike olembe, akafundi lukumbu landi loko.

10 Lam'akeyi Danyele ati: Khum'ekanga akafundji lukumbu landi lu didjangu, ndi akatshu utsha la luudu landi, len'aki adidishi wa luudu landi la mbetama la ladiku hwe, lu leke l'utsha la Jerusalema. Ndi akakhuseka adui tena satu la lushi la lushi, akalombaka Unyashungu andi, akawukaka lusaka, uku akandatshaka ntundu. 11 Ku antu ako wakasangana, wakatani Danyele atemola la alomba Unyashungu andi. 12 Ku vo wakatshu la ntundu ka khum'ekanga, wakatuwutela lu dikambu dia didjangu vati: Ai, khum'ekanga! We kufunda lukumbu laye lu didjangu ati: Untu tshe l'atei a nshi akumi asatu, layotemola etemolatemola kemoshi, kana untu ukina, laha we, we khum'ekanga, ayukadjema lu difuku dia tambwe? Khum'ekanga akakaluya diui ati: Osoku mbedio, uku elembe w'asi Midiya ndu w'asi Peresiya, wahatukadimoka. 13 Vo wakatela khum'ekanga vati: Danyele ako, fumbi kemoshi k'uma l'atei a fumbi y'uma la Juda, heyi diaye, we khum'ekanga, kuyanga dia didjangu diakayafundi lukumbu. Ndi atolombaka tena satu la lushi la lushi.

14 Lam'akuki khum'ekanga aui aso, ndi akanyangi efula. Ndi akakani l'utema dia mpandja Danyele. Okone ndi akahimbi wulu dia mbushimbela edja ndu lam'akadij unya. 15 Ku antu ako wakasangana la ntundu ka khum'ekanga, wakawutela vati: Khum'ekanga li! uho olembe w'asi Mediya, la asi Peresiya, one ati: Olembe tshe kana didjangu tshe diambushikike khum'ekanga, hadiutukadimoka pundju.

16 Ku khum'ekanga akati diui dia vo mbela Danyele la mbukadja lu difuku dia tambwe. Khum'ekanga akatela Danyele ati: Unyashungu aye, latuyotemolaka tena tshe, akushimbela. 17 Wakela dive, wakadife l'ungo a difuku. Khum'ekanga akadimate lohete landi la pete ya dihangamendi diandi, diaha nduku diui nkadimo lu dikambu dia Danyele. 18 L'okongo diku, khum'ekanga akoto lu luudu landi, akakili ma utshu tshe. Ndi kumbetawo nduku dikambu diukuki mbongenyanganya nsukana la ndi. Ndi akalali ungundu.

19 Ku khum'ekanga aketo k'olomo la pindju, akatshu esadi utsha la difuku dia tambwe. 20 Lam'akandasukana la difuku diaki Danyele, ndi aketi Danyele la diui dia lunyangu ati: Danyele li! we ukambi a Unyashungu a lumu, undi, Unyashungu aye, latuyotemolaka tena tshe, akayi nkushimbela uma le tambwe? 21 Ku Danyele akakaluya

khum'ekanga diui ati: Khum'ekanga, ulumbaki pundju! 22 Unyashungu ami akatumi ondjelo andi, akadihi enyo wa tambwe. Yo hayuntshedi nduku dikambu, ne dia dimi lakatanemi aha la unungu la ntundu kandi, ndu dimi kuntsha nduku dikambu dia kolo la ntundu kaye. 23 Ku khum'ekanga akangenangena efula, akatela antu dia vo ntundja Danyele uma lu difuku. Ku wakatundja Danyele uma lu difuku, vo kuntana nduku hyunu lu dimba diandi, ne dia ndi akekamaka Unyashungu andi. 24 Khum'ekanga akati diui dia vo mbela antu ako wakafundi Danyele, ku wakayuwakadja lu difuku dia tambwe, vo, la wadiewo la an'awo. Ntundu vo watakumi l'esi a difuku, tambwe yakawandi, yakatetshatetsha weka awo.

25 Khum'ekanga Dariyo akafundela antu tshe, wedja tshe, la antu w'eteketa tshe wa lu kete tshe mukanda ati: Ki kuleki kayali le nyu! 26 Dimi lambudja didjangu nti: L'atei a diulelu diami tshe antu wukaki Unyashungu a Danyele woma, wadidimaki la ntundu kandi, Ne dia ndi keli Unyashungu a lumu, latulumbaka pundju, Ndu lukhum'ekanga landi halushilaki pundju. 27 Ndi katutshungulaka ndu katushimbelaka. Ndi katutshaka tulimbitelu ta waki La akambu wa mamba l'ulungu ndu la kete. Ndi kakashimbedi Danyele uma lu wulu wa tambwe.

28 Danyele akangone lu nshi ya diulelu dia Dariyo, ndu lu nshi ya diulelu dia Kuro, usi Peresiya.

Danyele Ambena Do Dia Nyama Nyei

7 L'eleku ka ntundu ka diulelu dia Beleshaza, khum'ekanga ka Babilona, Danyele akenyi do la waenelo lam'akindi lu mbetu kandi. Ku ndi akafundi do diako, akati akambu wa waki waki loko. 2 Danyele akati ati: Lam'akamendaka lu enelo l'utshu, lakenyi pepe nyei y'uma l'ulungu yapepa ladiku dia ashi a waki, Mediteraneya. 3 Nyama nyei ya waki yutshikitanyi yakayatumbaka uma lu ashi. 4 Kene ka ntundu kakafanyi la tambwe. To kaki la ahafu wa pungu. Ku lam'akamakiendaka, wakahatula ahafu ato, wakakiuniya uma la kete, wakakiemadia lu ekulu ehendi uku untu, wakakisha utema w'untu. 5 Menyi ku nyama ka hendi kufanyi la laundu kene. To kakasungukala lu luhandju lomotshi. To kaki la weka esatu wa luhandju l'ungo l'asa wanyu. Wakakitela vati: Unela, uli emunyi

efula. 6 L'okongo diku, lam'akamendaka, menyi ku nyama kekina kufanyi la koi kene. To kaki la ahafu anei uku fudu l'okongo ato. Nyama kako kaki la ete enei; wakakisha luwandji. 7 Lam'akimi lu menda lu waenelo l'utshu, menyi ku nyama ka nei ka mamba, ka woma ndu kaki la wulu waheyama kene. To kaki la wanyu wa mbulu. To kakali, kakawediawedia, ndu kakahotshahotsha atshikadi l'ekulu. To kakatshikitanyi la nyama ya ntundu tshe, ndu kaki la seki dikumi. 8 Lam'akamashishimaka seki yako, menyi ku luseki lukina la tshitshe lone layatumbi l'atei ayo. Ku seki shatu y'uma l'atei a seki ya ntundu yakungo umaka atshina ayo. Menyi ku luseki lako la ashu uku ashu w'untu, ndu la unyo wakataka akambu wa utaku lone. 9 Lam'akimi lu menda, Wakakitshaka kiti ya wauelulu, Ku Tangu Andja akadjase. Eloto andi waki wema uku pembe, La divu dia l'ote andi uku diosa di'ekoko dia pudipudi Kiti kandi ka diulelu kaki nyumbi ya dja, La etshimbi ato uku dja yadikita. 10 Okedi wa dja wakafukofukoka, Wakakelaka la ntundu kandi; Nunu nuu wakukambelaka ulimu, La nunu akumi akumi wakemalaka la ntundu kandi Embadi wakadjase lu elumbwelu, wakafula abuku. 11 Etena kako dimi laki lu menda, ne dia ayo wa kashi wakataka luseki lako. Lam'akamendaka nyama kako, to kakadiakema. Dimba diato diakalanyema, ndu diakakimwama dia ntshumbama lu dja. 12 Wakahotela nyama kina wauelulu ayo, keli wakayitshiki la lumu edja ndu etena kemotshi. 13 Lam'akamendaka lu waenelo l'utshu, Menyi ku one lufanyi la on'a untu Ayayi lu wangi wa l'ulungu Ndi akayi uya le Tangu Andja, Ku wakayuweme la ntundu kandi. 14 Wakawusha luwandji, lutumbu, La diulelu dia antu tshe, wedja, La antu w'eteketa tshe ndjala l'okongo andi. Luwandji landi, leli luwandji la pundju, lahahlaki. La diulelu diandi, hadiulanyemaki pundju.

15 Dimi Danyele laki la lunyangu la wulu l'utema, la waenelo wa lu tukanyi tami wakambati asulu. 16 Dimi lakasukana le otoi omotshi a wane waki leko, ku lakôlombe dia ndi nimbitshiyami akambu ane tshe; 17 akanimbitshiya kitshimudi yawo ati: Nyama ya waki nyei ku, yeli khumi ya dikanga nyei yayunela la kete. 18 Keli ekilami wa Khum'Ulungu wayulungula diulelu, wayuyala akanga adio pundju, pundju.

19 L'okongo diku, dimi lakalangi nimbitela akambu wa nyama ka nei

kakatshikitanyi la kina tshe, kaki woma wa mamba, kaki la wanyu wa mbulu, la kala y'ehotela; kakalekaka, kakatetshatetshaka, ndu kakahotshahotshaka atshikadi l'ekulu. 20 Dimi lakalangi nimbitela akambu wa seki dikumi yaki l'ote ato; ndu wa luseki lukina lakatumbi, lakako seki shatu l'atei ayo la ntundu kalo, luseki laki la ashu la unyo wakateketaka akambu wa mamba, ndu lakafani uku lo mbakaleki kina wuki. 21 Dimi lakenyi luseki lako laloshia ekilami, ku lo lakâlembia. 22 Edja ndu lam'akayi Tangu Andja dia ndjusambula akambu w'ekilami wa Khum'Ulungu, edja ndu lam'akayala ekilami akanga a diulelu. 23 Ku ndi akamvutela ati: Nyama ka nei keli diulelu dia nei, Diayuyala lu kete, diutshikitanyi la wauelulu akina tshe. Dio diayumana kete tshe, Diayuyihotshahotsha ndu diayudiudia. 24 Seki dikumi, yeli khumi ya dikanga dikumi, Yayunela lu diulelu ne. Ku khum'ekanga kekina kayunela l'okongo awo, Ndi ayutshikitana la ya ntundu, Ayulembia khumi ya dikanga shatu. 25 Ndi ayoteketa aui wa nsemanela la Khum'Ulungu, Ayuhekuya ekilami wa Khum'Ulungu. Ndi ayulungamela nkadimula tena la elembe. Ku ekilami wayukimwama l'anya andi etena kemotshi, Tena pendi, etenyi ka hendi k'etena. 26 Keli elumbwelu kayuya, Wayuhotela luwandji landi. Lo layulanyema, layushila pundju. 27 Ku diulelu, luwandji, La wuki a wauelulu weli l'esi ulungu tshe, Wayukimwama le wudja w'ekilami wa Khum'Ulungu. Diulelu diawo, dieli diulelu dia pundju, La ambuledi tshe wayuyala l'okongo awo, Ndu wayâkitanyia.

28 Ekumelu k'akambu tshe keso. Dimi, Danyele, lakahenyahenyama wulu lu tukanyi. Elundji kami kakakadimo, keli dimi lakalami akambu ane l'utema.

Danyele Ambena Enelo k'Okoko w'Umi la Mbudi k'Umi

8 L'eleku ka satu ka diulelu dia khum'ekanga Beleshaza, dimi Danyele lakenyi enelo kekina ladiku dia kene kakamenyi ntundu. 2 Lam'akimi lu mena enelo kako, aka fani uku dimi laki la Susa, usumba a wuki wa lu leke la Elama; ndu lu enelo kami, dimi lakatanema l'umamu w'okedi w'Ulai. 3 Ku dimi lakedia ashu, lakendi, menyi ku okoko w'umi waki la seki hyendi one wemadi l'umamu w'okedi. Seki yako hyendi yaki etali, keli lomotshi lakaleki lukina utali. Lone lakaleki utali,

mbakayutumba l'okongo. 4 Dimi lakenyi okoko w'umi ako wakakhunguso utsha l'edjelu, utsha la ngel'a kushi ndu utsha la diku dia kushi, nduku nyama kakeyi nshikikala la ntundu kawo, nduku lakeyi mbohotola engo kakawandi. Vo wakatsbaka uku akawalangaka; vo wakayambiyaka.

5 Lam'akamashishimaka, menyi ku mbudi kene kayayi uma lu edjelu, kakakindula ladiku dia kete tshe aha ndjikamela. Mbudi kako kaki la luseki la wuki l'asa ashu. 6 To kakakumi pulu le okoko w'umi waki la seke hyendi, wakawenyi wemadi l'umamu w'okedi. To kakawumamela la ududu ato tshe. 7 Dimi lakakienyi kasukana la okoko w'umi, kawuka kele. To kakakomola okoko w'umi, kakawokola seki hyendi. Okoko w'umi kundjala la wulu wa ndo la to. To kakawumbi la kete, kakohotshahotsha. Ku nduku lakiko dia mbushimbela. 8 Mbudi k'umi kako kakayaete wuki efula. Lam'akatayala la wulu, luseki la wuki lakoko. Ku lu dihuli diako, seki nyei yakatumbi utsha lu beke nei dia pepe ya l'ulungu.

9 Uma l'atei a luseki lomotshi kakatumbi shekiseki. Yo yakatahamaka otekoya utsha la diku dia kushi, utsha lu ehutwelu, ndu utsha lu kete ya lutumbu. 10 Yo yakayala wuki otekoya, yakalo la ului wa l'ulungu. Yo yakakosha amotshi w'uma l'ului wa l'ulungu ndu wa toto uya la kete, yakahotshahotsha. 11 Yo yakatamanya ndjaete wuki, yakayakalo la uwandji w'ului wa l'ulungu. Yo yakohotla ulambu wa lutshumba wa lushi la lushi, ndu yakalanya dihuli di'etemwelo kandi. 12 Ului wa l'ulungu wakakimwana kame la ulambu wa lutshumba wa lushi la lushi ne dia kolo. Shekiseki yako yakakasha mete la kete, ku yo yakangonya elimu ayo tshe. 13 Dimi lakuki ukilami omotshi ateketa, ku ukilami ukina akumbula one lakateketaka ati: Edja ndu kaandi ayushidiyama enelo lu dikambu dia ulambu wa lutshumba wa lushi la lushi, ndu lu dikambu dia kolo katulanyaka? Edja ndu kaandi ayukimwana etemwelo la ului wa l'ulungu mpotshahotshama? 14 Ku ndi akukaluya diui ati: Edja ndu nshi kinunu lukama la akumi atanu, ku etemwelo mbediama.

15 Lam'akamenyi, dimi Danyele, enelo kako, ndu lam'akamayangaka dia nimbitea kitshimudi yato, menyi ku efanulu k'untu kene kemadi la ntundu kami. 16 Ku dimi lakuki diui di'untu omotshi uma l'atei wa Ulai ahangohango ati: Ngabiriyele,

ulimbitshiya untu uku enelo. 17 Okone ndi akayi uya le mi, ku lam'akandasukana la le mi, dimi lakuki woma, lakako ekhukhumadi. Keli ndi akamvutela ati: On'a untu, uhukami, enelo kene keko lu dikambu dia etena k'ekumelu.

18 Kam'akandateketa la mi, dimi lakandama la nindi, elundji kolaa lu kete. Ku ndi akamunanda, akamemadia. 19 Ndi akati ati: Enda, dimi lutsha nkulimbitshiya akambu wayuyala l'ekumelu k'etena ka kele, ne dia enelo kako keko lu dikambu dia etena kakawashikike. 20 Okoko w'umi wakawenyi, waki la seki hyendi. Seki yako yeli khumi ya dikanga y'asi Mediya ndu y'asi Peresiya. 21 Mbudi k'umi eli khum'ekanga ka Ngirika. Luseki la wuki leli l'asa ashu ato, leli khum'ekanga ka ntundu. 22 Seki nyei yakatumbi dia nkita luseki luku lakoko, eli wauelulu anei wayutumba lu wudja ako, keli vo hawuyala la wulu uku wandi. 23 L'ekumelu ka diulelu diawo, lam'ayufulanela antu wa kolo, khum'ekanga ka ngala keya akambu wushami, ayutumba. 24 Wulu andi wayufulanela, keli aha uma lu khudu kandi hita. Ndi ayutsha waenelo wa mamba, ayuluwanya elimu andi, ayulanya antu wa wulu, ndu wudja w'ekilami. 25 Uma lu yimba yandi, mbyanduhamia lukesu lu elumbwelu kandi. Ndi ayuyatumbula l'utema, ayudiaka antu efula wakadjase la lutui tshitshi. Ndi ayunela dia ndo la uwandji w'ewardji, keli ndi ayulanyema, aha la lunya l'untu. 26 Enelo ka pindju la akolo kakawenyi keko mete. Ulamaki enelo kako, tukitaki. To keko lu akambu wahatayi weki nshi efula la ntundu.

27 Ku dimi Danyele lakako balakata, lakayala la kandji nshi motshi. L'okongo diku, dimi laketo, lakatsbaka elimu wa khum'ekanga. Dimi lakakanana dia enelo kako, keli nduku untu lakakilimbetela.

Danyele Ambolombela Wudja Andi Awashwela Kolo Yawo

9 L'eleKu ka ntundu ka diulelu dia Dariyo, on'a Ahasuero, usi Mediya, lakayala khum'ekanga lu diulelu dia asi Kaladiya — 2 lu eleku ka ntundu ka diulelu diandi dimi, Danyele, lakalimbitea uma lu afundelu nti: Deku akumi esambeli diayeta ne dia alanyelu wa Jerusalema, uku deku diakatela Latuyalaka umvutshi Jeremiya.

3 Dimi lakediya elundji kami utsha le Khumadiondjo Unyashungu, dia mbuyanga lu dombelo l'osengosengo, l'ekilelu ka ma,

lu elotelo k'akutu ndu lu etelu k'utuku. 4 Dimi lakalombe Latuyalaka Unyashungu ami, lakashula kolo nti: Latuyalaka Unyashungu li, we eko wuki ndu woma! We katulamaka sheki yaye, ndu katukaka wane watukukaka ngandji ndu watulamaka elembe aye ngandji ka shikaa. 5 Shu takatshi kolo, takayala la uhedia, takayala atshi wa kolo ndu akanga w'uhedia, taketola uma l'elembe aye la adjangu aye. 6 Shu kumbukela ekambi aye amvutshi wakateketaka la khumi ya dikanga yasu, ewandji asu, washesu, ndu la antu tshe wa lu wudja lu lukumbu laye. 7 Khumadiondjo li, le ye keli ololo. Keli le su, paka ufutano utu la dundji uku lushi lone, le asi Juda, le asi Jerusalema la le asi Isariyele tshe weli lasuki ndu weli etali, lu kete tshe yakawatshanyama, ne dia kolo la ehedia wakawakuhediaka. 8 Khumadiondjo li, shu tambuyala la ufutano lu dundji, shu la khumi ya dikanga yasu, ewandji asu, ndu washesu, ne dia shu takakutshela kolo. 9 Ketshi la edimanyelu keko le ye, we Khumadiondjo Unyashungu asu, ne dia shu takakotombokwela. 10 Shu kunanga diui diaye we Latuyalaka, Unyashungu asu, dia ndjela elembe aye uma le ekambi aye amvutshi. 11 Mete, shu Isariyele tshe takahedia elembe aye, taketola diaha shu nkitanya elembe aye. Okone mananu la dokoloko wakafundama lu elembe wa Mose, ukambi aye, we Unyashungu, wakayala le su, ne dia shu takakutshela kolo. 12 We ambahidiya aui wakayati lu dikambu diasu, ndu lu dikambu di'embuledi asu wakatolombolaka lam'ambuyututumela elanyelu kene ka wuki, ne dia dikambu ne diakayala la Jerusalema, diatayala nduku l'esi ulungu w'utundu. 13 Uku akafundama akambu ane lu elembe wa Mose, mbambuya elanyelu kene tshe le su, keli shu kunkosengasenga we Latuyalaka, Unyashungu asu. Shu kunkadimo uma lu ehedia asu kuyanga mbidja tukanyi tasu lu akambu aye wa mete. 14 Okone Latuyalaka akatulamelala elanyelu kene. Ku we akatutumelato, ne dia we Latuyalaka, Unyashungu asu, eko ololo lu elimu tshe watuyutshaka, keli shu kunkitanyia diui diaye. 15 Kakiane we Khumadiondjo, Unyashungu asu, we lakatundja wudja aye uma lu kete ya Edjibitu la luna laye la wulu, ndu lakayatungela lukumu la wuki uku welo elo, shu takatshi kolo, takatshi kolo efula. 16 Khumadiondjo li, dimi lambukosengasenga nti: Uma lu wuki w'ololo aye, unya kele kaye

la ududu aye uma l'usumba aye, Jerusalema, ukungu aye w'ekila. Ne dia uma lu kolo yasu ndu uma lu kolo ya washesu, Jerusalema la wudja aye wambuyala engo ka dionyio le waku tshe weli l'utshimba asu. 17 Kakiane we Unyashungu asu, uki dombelo diami la esengosengo ami, dimi ukambi aye. Ndu ne dia lutumbu laye, we Khumadiondjo, ohetsha elundji kaye ngaingai ladiku di'etemwelo kaye kakalanyema. 18 Unyashungu ami, uhuki tui, ulungi, udihuli ashu aye, endi alanyelu asu ndu usumba wakawetaka lukumbu laye. Shu hatutukosengasenga uma l'ololo asu, keli uma lu ketshi kaye ka mamba. 19 Latuyalaka li, ulungi; Latuyalaka li, udimanyia; Latuyalaka li, uhuke tui! Ne dia dikambu diaye, we Unyashungu ami, ndu ne dia watetaka usumba aye la wudja aye lukumbu laye, utshi, tutshimbatshimbaki.

Etelu k'Akambu Wahatayi Dia Bingu Akumi Esambeli

20 Dimi lakateketa ntu, lakalombe, lakashula kolo ka wudja ami Isariyele, ndu lakasengasenga Latuyalaka, Unyashungu ami, lu dikambu dia ukungu andi w'ekila. 21 Kam'akamalombaka, Ngabiriyele, untu lakamenyi lu enelo l'etatelu, akayi luwangu uya le mi l'etena ka nambula ulambu wa dikolo. 22 Ndi akayumvutela ati: Danyele li, dimi lambuya kakiane dia ndjuketsha akambu wa yimba ndu wa ewu! 23 Kam'akayatatela nomba, diui diakayi, ku dimi lambuya dia ndjukuteladio, ne dia we eko ulangimi. Okone ukani yimba lu dikambu ne, ulimbiteli enelo kene.

24 Bingu akumi esambeli ya deku yakasonwama lu dikambu dia wudja aye, ndu lu dikambu dia usumba aye w'ekila dia nshidiya uhedia, dia nkumiya kolo, dia ntunga ekesanelu dikambu di'uhedia, la dia nshikike sambu k'ololo pundju; dia nshikike enelo la aui w'akambu wahatayi, ndu dia nkidia dihuli di'uleki ekila. 25 Eyi, ndu ulimbiteli wati: Umaka edjelu k'olemba wa nongosola la mpika Jerusalema ntu, edja ndu eyelu k'olombodi, ukitami w'iso, ayuyala bingu esambeli. Ku l'atei a bingu akumi asamalu la hyendi, Jerusalema ayuhikama ntu, esese awo la lungeli lawo wayolongoswama, nshi sho yayuyala nshi, ya pa. 26 L'okongo wa bingu akumi asamalu la hyendi, ukitami w'iso ayunyema, la ndi huyala la ukito, ku wudja w'uwandjeli omotshi ayuyulanya usumba la etemwelo. Okumelu kawo kayuyala uku atuyakaka elula, la ata wayuyalaka edja

ndu l'ekumelu; alanyelu wambushikikema. 27 Ndi ayudja la antu efula sheki ya wulu yediko ya lubingu otoi. Ku l'atei w'etenyi otoi ka hendi ka lubingu, ndi ayukumiya ulambu wa ulambu wa lutshumba. Unanyishi ako ayutsha akambu wuleki wononyi, edja ndu akambu wakasanguyama ntshama lu ekumelu wayuyala la diku diandi.

*Enelo ka Danyele l'Umamu
wa Ndjali ka Tingirisi*

10 L'eleku ka satu ka diulelu dia Kuro, khum'ekanga ka Peresiya, diui dimotshi diakayi le Danyele, letawo vati: Beletesha. Diui diako diaki mete; dio diaki dikambu dia ta dia wulu. Ndi akalangi diui diako ololo, akalimbitela enelo.

2 Lu nshi sho dimi Danyele, lakaleli bingu shatu y'etundu. 3 Dimi konde yango ya nde y'ololo; unatshi kuyanga wanu komboto l'unyo ami. Dimi kunshinula edja ndu lam'akashili bingu shatu. 4 Lu lushi l'akumi ahendi l'ancei la ngondo ka ntundu, lam'akamemadi l'umamu wa ndjali ka wuki, ketawo vati: Tingirisi, 5 dimi lakedia ashu, lakendi, ku lakenyi untu lakalotshi ahondo wa linene, la uya wa paunyi k'uma l'Ufaza lu lukindi. 6 Dimba diandi diaki uku dive di'ekesekese; elundji kandi kaki uku dingadimi dia ndjaji; ashu andi waki uku nyumbi ya dja; anya andi la ekulu andi waki uku ohotela wa pudipudi; diui diandi diaki uku lufungusu la ului w'antu. 7 Dime, Danyele, kakenyi enelo kako. Antu waki kame la mi, kunkiena. Keli vo wakandama la woma wa mamba, wakalawo dia ntushama. 8 Ku dimi lakatshikala dime. Dimi lakenyi enelo kene ka wuki, lakakomo tshe; elundji kami ka ngaingai kakadimo; dimi kundjala la wulu ntu. 9 Dimi lakuki lundju l'au andi. Ku lam'akamuki lundju la aui ako, dimi lakandama la nindi, lakako ekhukhumadi la kete.

10 Ku dimi lakenyi lunya l'untu omotshi lamunanda. Ndi akamunyia, akambikia adui la tambi ladidima. 11 Ndi akamvutela ati: Danyele, we untu lalangema efula, ulungi aui wayangami nkutela. Emala too, ne dia dimi lambutumama le ye. Lam'akandamvutela diui so, dimi lakemala ladidima. 12 Ku ndi akamvutela ati: Danyele, tukaki woma; umaka lushi la ntundu lakayasanguya dia nimbitele, la ndjakitshakitsha la ntundu ka Unyashungu aye, aui aye wakukema. Lu dikambu dia aui aye mbayamayi. 13 Keli uwandji wa diulelu dia Peresiya akasemanela

la mi nshi akumi ahendi la otoi. Ku Mikaele, uwandji omotshi uma l'atei w'ewardji a waki, akayunkimanyia. Dimi lakutshiki leko lasuki la khumi ya dikanga ya Peresiya. 14 Kakiane dimi lambuya dia ndjukulimbitshiya akambu wayuyala le wudja aye lu nshi yayayi, ne dia enelo kako keko lu dikambu dia nshi yukuyala.

15 Lam'akandamvutela aui aso, dimi lakakole elundji kami utsha la kete, lakayala lumi. 16 Menyi ku one lufanyi la ana w'antu ambuyunanda elomo ami, ku dimi lakafula unyo. Dimi lakatela one lakemadi la ntundu kami nti: Khumemi, enelo kene kambumbata asulu, wulu ami wambushila tshe. 17 Khumemi, ukundi eyami nteketa la ye, dimi ukambi aye? Kakiane wulu ami wambushila, handjoheng ntu.

18 Ku one lufanyi la untu akamunanda ntu, akankikitsha. 19 Ku ndi akamvutela ati: We untu lalangema efula, ki kayali la ye, tukaki woma; ukikitali, uyali la dihunga. Lam'akandateketa la mi, dimi lakakikitala; lakati nti: Khumemi, otekete, ne dia we ambunkikitsha. 20 Ndi akamumbula ati: We mbeyaka dikambu diufyemi le ye? Kakiane dimi lutsha nkalula la ntolo la uwandji wa Peresiya. Lam'ayumunela, uwandji wa Ngirika ayuya. 21 Keli dimi nangaka nkulimbitshiya aui wufundami lu buku dia mete. Nduku latuyalaka kame la mi dia mbaloshu, tshikima uwandji aye, Mikaele.

11 Okone dimi laki lasuki la ndi, dia mbukimanyia la mbukikitsha, l'eleku ka ntundu ka Dariyo, usi Mediya.

*Khum'ekanga ka la Diku Dia Kushi la
Khum'ekanga ka la Ngel'a Kushi*

2 Kakiane, dimi lutsha nkulimbitshiya mete ka dikambu ne. Ulungi, khumi ya dikanga shatu yayuyala ntu lu Peresiya. Ku khum'ekanga ka nei ayuyala la ukundji ndeka akina tshe. Lam'ayunduyala la wulu uma lu ekundji andi, ndi ayunyiya wedja tshe dia ndosha diulelu dia Ngirika. 3 Ku khum'ekanga ka wulu ayunela, ayulela la wulu wa mamba. Ndi ayutshaka uku ayundulanga. 4 Lam'ayunduyabiya, diulelu diandi diayuhandjo, diayukahanyema lu beke nei di'andja. Diulelu hadiuyala le an'andi, ndu hadiuyala wulu uku akidio. Dio diayuhandjo, diayukimwama le akina, keli aha le wo.

5 Khum'ekanga ka la diku dia kushi ayuyala la wulu. Otoi omotshi l'atei w'ewardji andi, ayuleka wulu. Ku diulelu

di'uwandji ako diayuyala wulu efula. 6 Lam'ayeta deku dimotshi, vo wayekesanela. Ona umuntu a khum'ekanga ka la diku dia kushi ayutsho le khum'ekanga ka la ngel'a kushi, dia ntukana la ndi, diaha vo ndjala la ta. Keli ndi huyala la wulu, ndu khum'ekanga hushikikala, ndi kana alimbi andi. Ona umuntu ako ayukimwama kame la waku wayutsho la ndi, kame la on'andi ndu kame la one layuyala kangandi lu etena kako.

7 Keli dimonga dimotshi di'uma l'ediu a umuntu ako diayunela lu dihuli dia khum'ekanga. Ndi ayutsho dia ntolosha alimbi, ayutoto l'usumba a wulu wa khum'ekanga ka la ngel'a kushi. Ndi ayutolo la wo, ayälembia. 8 Ndi ayutosa ditemolatemola diawo, dikishi diawo dia lololola, ndu diango diawo di'ushinga wulu dia fesa la dia paunyi, ayuditola utsha l'Edjibitu. Ndi ayutukumo deku dimotshi diaha ndo la khum'ekanga ka la ngel'a kushi. 9 Khum'ekanga ka la ngel'a kushi ayutsho dia ntolosha diulelu dia khum'ekanga ka la diku dia kushi. Ku ndi ayukalula lu kete yandi.

10 An'andi w'apami wayutunga ta, wayusanganya ului a wuki w'alimbi, wayunela, wayudiangana uku dikeledu, wayutshulotshulo. Vo wayutalokaka ta pulu ndu l'usumba a wulu wa khum'ekanga ka la diku dia kushi. 11 Khum'ekanga ka la diku dia kushi ayudanganela la kele, ayutumba dia ntololo la khum'ekanga ka la ngel'a kushi. Khum'ekanga ka la ngel'a kushi ayusanganya ului a wuki w'alimbi, ku vo wayukimwama l'anya wa khum'ekanga ka la diku dia kushi. 12 Ului ako w'alimbi wayutolama lu fumbi, ku utema a khum'ekanga ka la diku dia kushi ayuyambiya efula. Ndi ayudiaka antu nunu nunu, keli ndi holembia. 13 Ku khum'ekanga ka la ngel'a kushi ayusanganya ului a wuki w'alimbi wuleki wa ntundu efula. L'okongo wa deku dimotshi, ndi ayuya la ului a wuki w'alimbi la ekundji efula.

14 Lu etena keso, antu efula wayotombokwela khum'ekanga ka lu leke la diku dia kushi. Apami wa ngala w'uma l'atei a wudja aye wayotomboko dia nshidiya aui wa enelo, keli vo wayolembiama. 15 Ku khum'ekanga ka la ngel'a kushi ayuya, ayutshimia ngeli, ayolembia usumba wudingami la ngeli. Alimbi w'uma lu leke la diku dia kushi haweyi nshikikala, kuyanga ahuka a wulu wayusonola khum'ekanga, ne dia wulu awo wa nshikikala wayushila.

16 Keli one layuya dia ndjôloshe, ayutshaka uku ayundulanga, nduku layushikikala la ntundu kandi. Ndi ayemala lu kete ya lutumbu, la wulu wa nanya wayuyala l'anya andi. 17 Ndi ayukikitsha utema dia ndja l'alimbi tshe wa lu diulelu diandi. Ndi ayudja la khum'ekanga ka la diku dia kushi sheki, ayuyishikike. Ndi ayuyuwusha on'andi a umuntu wadi, la elungamelu ka ndi ndjulanya diulelu diandi. Keli elanyelu kako huyala, la dikambu diako hadiuyala waho le ndi. 18 L'okongo w'akambu aso, ndi ayediya elundji kandi utsha l'asenga. Ndi ayälembia efula, keli uwandji omotshi ayukuma tango yandi, ayukaluya tango yako l'ote andi. 19 L'okongo diku, ndi ayelela utsha lu esumba w'udingami kumbu wa lu kete yandi. Keli ndi ayutakana, ayoko, hawutana ntu.

20 Ku untu layunela lu dihuli diandi, ayutuma ulungudi w'elambu l'atei a diulelu dia lutumbu. Ku l'okongo a nshi motshi, ndi ayunyema, aha lu kele kuyanga lu ta. 21 Untu laha la nemo, lahawulanga ndi ndjala khum'ekanga, ayunela lu dihuli diandi. Ndi ayene lu nshi ya lutui tshitshi, ayukundja diulelu uma lu aui w'oselo. 22 Elui w'alimbi wayolembiama la ntundu kandi, wayohotshahotshama, ndu uwandji wa daka pupu. 23 Lam'ayushila antu amotshi mbidja la ndi sheki, ndi ayutsha akambu wa lukesu. Ndi ayuhama, ayuyala wuki uma l'ului wa tshitshe w'antu. 24 Ndi ayukuma lu ahuli wuleki eteto wa lu wudja, lu nshi ya lutui tshitshi. Ndi ayutsha akambu waki washi kuyanga watshendi kuntshaka. Ndi ayukahanya diango dia dimbu, dia lohotola, ndu ekundji. Ndi ayusanguya ndosha esumba wudingami kumbu. Keli dikambu diayuyala nshi motshi tshu. 25 Ndi ayuhimba la wulu andi tshe ndu la dihunga diandi tshe dia ntsho la ului a wuki w'alimbi, dia ntolosha khum'ekanga ka la diku dia kushi. Khum'ekanga ka la diku dia kushi ayuya la ului a wuki w'alimbi weli la dihunga dia ndo la ndi. Keli ndi hushikikala, ne dia antu wayusanguya mbutshela kolo. 26 Waku watolekaka ma diandi dia khum'ekanga, wayütungela elanyelu. Alimbi andi wayuhandjo vwaa, wayuvo ului a wuki. 27 Khum'ekanga hyendi yayudja tukanyi tawo dia ntsha kolo, wayutaka aui wa kashi lu mesa wame. Keli dikambu so hadiuluwana, ne dia ekumelu kayuyala paka lu etena kakasanguyama. 28 Khum'ekanga ka la ngel'a kushi ayukalula utsha lu kete yandi la ekundji efula. Ndi ayukikitsha

utema dia nanya sheki y'ekila, ayutshaka uku ayundulanga, ayukalula utsha lu kete yandi.

29 Lu etena kakasanguyama, ndi ayukalula, ayukuma lu leke la diku dia kushi. Keli akambu hawuyala lu etena keso, uku akiwo ntundu. 30 Mashua w'uma la Kitime wayuya dia ndjölösha, ku ndi ayunyanga efula, ayukalula. Ndi ayuka kele, ayuhimba nanya sheki y'ekila. Lam'ayundukalula, ndi ayukana la waku wayoseka sheki y'ekila. 31 Alimbi wa yuya uma lu diui diandi, wayusanya etemwelo la lungeli lato, wayotola ulambu wa lutshumba wa la lushi la lushi. Vo wayeme engo ka wononyi, katutungaka elanyelu. 32 Ndi ayukesa wane wayutuna sheki y'ekila la aui w'oselo. Keli waku wateyaka Unyashungu awo, wayuyala la dihunga, wayushikikala. 33 Wane wuleki yimba l'atei a wudja, wayulimbitshiya antu efula, kuyanga vo wayudiakema nshi motshi la yombo, ndu lu lumbi la dja, lu lohombö kana lu ehotwelo ka diango. 34 Lam'ayuwolembiama, vo wayukimanyi-ama etenyi, keli antu efula wayamamema l'au w'oselo. 35 Keli amotshi l'atei a akanga a yimba wayolembiama, dia vo mbediama, dia vo ndjala pudipudi: diaha ndjala la diwadi, edja ndu l'etena k'ekumelu, ne dia etena kakasonwama keki la ntundu.

36 Khum'ekanga ayutshaka uku ayundulanga, ayuyambiya, ayuyatumbula ladiku dia ditemolatemola tshe. Ndi ayuta aui wahakuki lu dikambu dia Unyashungu wa ditemolatemola. Ndi ayongona edja ndu lam'ayushila ududu andi, ne dia akambu wakasanguyama wayutshama. 37 Ndi hudja ashu le ditemolatemola dia washi, kuyanga le kene katulangaka amantu, kana mbidja ashu le etemolatemola kekina, ne dia ndi ayuyambiya ladiku dia tshe. 38 Lu diulelu diandi, ndi ayolemia etemolatemola ka lu wembe wa ta lu dihuli diadio. Etemolatemola kako kaki washi kumbeya, ndi ayukilemia la paunyi, fesa, ave w'ushinga a wulu la diango di'amena. 39 Ndi ayukitsha wane watukundjaka ekimanyelu uma le etemolatemola k'asi wedja lu ngeli ya wulu ya ta. Ndi ayolemia wane wayuwetawo; ayuwadja embuledi w'antu efula, ayuwasha kete difutu.

40 Lu etena k'ekumelu, khum'ekanga ka la diku dia kushi ayutshindana la khum'ekanga ka la ngel'a kushi. Ku khum'ekanga ka la ngel'a kushi ayukhunguso utsha le ndi uku punganendji, kame la pusupusu ya ta, ambahemi wa

falasa la mashua efula. Ndi ayoto lu wudja uku dikeledu, ayukukanela, ayulekana. 41 Ndi ayoto lu kete ya lutumbu, wedja efula wayolembiama, keli Edome, Moaba la etenyi kuleki wuki k'asi Amona, wayuhanda. 42 Ndi ayusimbula lunya landi utsha le wedja; kete ya Edjibitu hayuhanda. 43 Ndi ayuyala kanga waumbelu wa paunyi la fesa, la diango tshe di'ushinga a wulu dia lu Edjibitu. Asi Libiya la asi Etiyopiya wayüyela. 44 Keli kumu y'uma l'ehutwelu la y'uma la ngel'a kushi yayuwata asulu. Ndi ayutsho la kele ka wulu dia ntulanya la ntushila antu efula ushiki. 45 Ndi ayuhika mvudu y'apema ya diulelu diandi l'asa ashi a waki la ukungu wa lutumbu w'ekila. L'okongo diku, ekumelu kandi ayenama; nduku layükimanyia.

Etena k'Ekumelu

12 Lu etena keso Mikaele, uwandji a wuki, ulami w'asi wudja aye, ayunela. Pa kayuyala l'etena kako, wuhu wahatayala lu wudja edja ndu etena kako. Keli l'etena keso, asi wudja aye tshe, wufundami kumbu lu buku, wayushimbamela. 2 Efula ka waku wuladi djo lu ditshu dia kete, wayulo: amotshi utsha lu lumu la pundju, la akina utsha lu sonyi la wononyi wa pundju. 3 Akanga a yimba wayohetaka uku ngaingai k'ulungu. Ndu wane watukadimulaka antu efula utsha lu akambu w'ololo, wayohetaka ngaingai nshi tshe pundju uku toto. 4 Keli we Danyele, ushe aui ane, udihe buku la ematelu edja ndu l'etena k'ekumelu. Efula wayulawolawo lene la lene, ewu kayuyala efula.

5 Lam'akamendaka, dimi Danyele, menyi ku antu ahendi akina ane, omotshi emadi l'umamu w'okedi wedi one, la ukina wedi ukina. 6 Omotshi akambula untu lakalotshi ahondo wa linene, laki la diku dia ashi w'okedi, ati: Etena kakona kayushila akambu ane wa mamba? 7 Untu lakalotshi ahondo wa linene, laki la diku dia ashi w'okedi, akeme lunya landi la pami ndu lunya landi la lomoso utsha l'ulungu. Dimi lakawuki ndi atshiba one latulumbaka pundju ati: Akambu ane wayuyala etena kemetshi, tena pendi, la etenyi otoi ka hendi k'etena. Lam'ayuwushidiya nanya wulu wa wudja w'ekila, akambu ane tshe wayushidiyama. 8 Dimi lakuki aui aso, keli dimi kunshihudia. Ku dimi lakawumbula nti: Khumemi li, ngandi ayuyala ekumelu k'akambu aso? 9 Ku ndi akankaluya diui ati: Danyele, tshoka, ne dia aui wambushama,

DANYELE

wambudihama ematelu edja ndu lu etena k'ekumelu. 10 Antu efula wayuyaedia, wayuyakidia, wayuyaete pudipudi. Antu wa kolo wayutshaka kolo, ku nduku otoi l'atei w'antu wa kolo ayushihudia akambu ane, keli waku weli la tumba wayâshihudia. 11 Umaka etena kayuwotola ulambu wa lutshumba wa la lushi la lushi, ndu

kayuweme engo ka wononyi ka unanyishi, ayuyala nshi kinunu kama hyendi la akumi divwa. 12 One layukunga, ndu layukuma l'ekumelu ka nshi kinunu kama shatu akumi asatu la tshanu, ayuyala la otshoko. 13 Keli we, okendakendaki lu mbuka kaye edja ndu l'ekumelu, ne dia we ayumuya ndu ayemala lu dihuli diaye lu ekumelu ka nshi.
